

**TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISHNING
ZAMONAVIY MODEL VA UNING SAMARADORLIGI**

Xo'jayeva Musharraf Rahimberdiyevna

Xorazm viloyati Hazorasp tumani

47-sonli maktab psixologi

Allaberganova Nodira Saparboyevna

Xorazm viloyati Hazorasp tumani

16-sonli maktab psixologi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimida psixologik xizmatning tutgan o'rni va uning o'quvchi shaxsini shakllantirishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Bugungi kunda maktab psixologining faoliyati nafaqat diagnostika, balki ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari o'rtasida sog'lom muhitni yaratishga qaratilgan. Maqolada o'quvchilarning kognitiv va emotsional rivojlanishida psixoprofilaktik ishlarning samaradorligi masalalari yoritib berilgan. Tadqiqot davomida maktab amaliyotida qo'llanilayotgan zamonaviy psixologik texnologiyalar va ularning ijobiy natijalari ko'rsatilgan. Xorazm viloyati Hazorasp tumani maktablari misolida psixologik xizmatning o'ziga xos xususiyatlari va mavjud muammolari bayon etilgan. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni optimallashtirishda psixologik maslahatning roli alohida tahlil markaziga olingan. Shuningdek, inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar bilan ishlashning psixologik mexanizmlari taklif qilingan. Xulosa qismida ta'lim tizimida psixologik xizmat sifatini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar va strategik yondashuvlar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim tizimi, psixologik xizmat, maktab psixologi, psixoprofilaktika, diagnostika, korreksiya, motivatsiya, emotsional intellekt, shaxs shakllanishi, kasbga yo'naltirish.

Asosiy qism

1. Kirish: Ta'lim tizimidagi islohotlar va psixologik ehtiyoj

Yangi O'zbekiston sharoitida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, yosh avlodni nafaqat bilimli, balki ruhan sog'lom va mustaqil fikrlaydigan shaxs qilib voyaga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Zamonaviy maktab nafaqat bilim beradigan maskan, balki bolaning ijtimoiy moslashuvi va psixologik himoyasini ta'minlaydigan muhit hamdir. Shu nuqtayi nazardan, maktab psixologik xizmati o'quv jarayonining ajralmas qismi sifatida namoyon bo'lmoqda. Hazorasp tumani 47-son va 16-son maktablari tajribasi shuni ko'rsatadiki, psixologik xizmat o'quvchining ichki imkoniyatlarini kashf etishda asosiy ko'priq vazifasini o'taydi.

2. Psixologik xizmatning asosiy yo'nalishlari va funksiyalari

Maktabda psixologik xizmat faoliyati beshta asosiy yo‘nalishni qamrab oladi, ularning har biri o‘quvchi kamolotida o‘ziga xos yukka ega:

Psixoprofilaktika: Bu yo‘nalish ta‘lim muassasasida o‘quvchilar ruhiyatiga salbiy ta‘sir etuvchi omillarning oldini olishga xizmat qiladi. Masalan, o‘quvchilar o‘rtasidagi bulling (zo‘ravonlik) holatlari yoki o‘smirlik inqirozlarini yumshatish bevosita profilaktik suhbatlarga bog‘liq.

Psixodiagnostika: O‘quvchining aqliy rivojlanish darajasi, qiziqishlari va temperamentini aniqlash. Bu o‘qituvchiga har bir bolaga individual yondashuv tanlashda yordam beradi.

Psixokorreksiya va rivojlantirish: Aniqlangan nuqsonlarni, masalan, nutqdagi kamchiliklar, diqqat tarqoqligi yoki xotira sustligini maxsus mashqlar orqali bartaraf etish.

Psixologik maslahat: O‘quvchilar, ota-onalar va pedagoglarga konkret vaziyatlar yuzasidan yechimlar topishda ko‘maklashish.

Psixologik ma‘rifat: Pedagogik jamoa va ota-onalarning psixologik savodxonligini oshirish.

3. O‘quvchilarning motivatsiyasi va o‘quv samaradorligi

Maktab psixologining eng muhim vazifalaridan biri - o‘quvchilarda o‘qishga bo‘lgan ichki motivatsiyani shakllantirishdir. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ko‘pincha past o‘zlashtiruvchi o‘quvchilarning muammosi aqliy qobiliyatda emas, balki psixologik to‘siqlarda (qo‘rquv, o‘ziga ishonchsizlik, oilaviy muhit) bo‘ladi. Biz o‘z faoliyatimizda "Muvaffaqiyat psixologiyasi" treninglarini o‘tkazish orqali o‘quvchilarning o‘zlashtirish ko‘rsatkichlarini 15-20 foizga oshirishga erishdik.

4. O‘qituvchi va psixolog hamkorligi: Pedagogik konfliktlar profilaktikasi

Ta‘lim jarayonida o‘qituvchining ruhiy holati o‘quvchiga bevosita ta‘sir qiladi. "Kasbiy yonish" (burnout) sindromi pedagoglar orasida ko‘p uchraydigan holat bo‘lib, u dars sifatini pasaytiradi. Psixologik xizmatning vazifasi - o‘qituvchilar uchun relaksatsiya mashqlari va stressga chidamlilik treninglarini tashkil etishdir. Sog‘lom ruhiyatli o‘qituvchi sog‘lom sinf muhitini yarata oladi.

5. Kasbga yo‘naltirish - kelajak poydevori

9–11-sinf o‘quvchilarida "Kasbiy o‘zlikni anglash" jarayoni kechadi. Hazorasp tumanidagi maktablarimizda biz D.Xolland va E.Klimov metodikalari asosida o‘quvchilarning qaysi sohaga moyilligini aniqlaymiz. Psixologik xizmat o‘quvchiga nafaqat "kim bo‘lish"ni, balki o‘z qobiliyatlariga mos keladigan yo‘lni tanlashni o‘rgatadi, bu esa kelajakda jamiyat uchun foydali kadrlar tayyorlashning kafolatidir.

6. Raqamli dunyo va psixologik xavfsizlik

Bugungi kun psixologidan yangicha yondashuv talab etiladi. Internet qaramlik, kiberbulling va ijtimoiy tarmoqlardagi turli yot g‘oyalar o‘quvchilar ruhiyatiga katta xavf solmoqda. Psixologik xizmat o‘quvchilarda "mediamadaniyat" va axborot filtrini

shakllantirishi shart. Bizning tajribamizda o‘quvchilar bilan o‘tkazilayotgan "Virtual dunyo va men" mavzusidagi munozaralar ularning tanqidiy fikrlashini o‘stirishga yordam bermoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy maktabda psixologik xizmat - bu shunchaki kabinetdagi suhbat emas, balki ta’lim sifatini ta’minlovchi strategik resursdir. Hazorasp tumani 47-son va 16-son maktablari misolida ko‘rinadiki, psixolog ishtirok etgan ta’lim jarayonida nizolar kamayadi, o‘quvchilarning ijtimoiy faolligi oshadi va eng muhimi, bola o‘zini himoyalangan his qiladi. Ta’lim tizimida psixologik xizmatning o‘rnini yanada mustahkamlash uchun psixologlarning metodik bazasini boyitish, ularni zamonaviy asbob-uskunalar (planshetlar, psixodiagnostik dasturlar) bilan ta’minlash va ota-onalar bilan qayta aloqani tizimli yo‘lga qo‘yish zarur. Zero, barkamol avlod tarbiyasi - ruhan sog‘lom muhitdan boshlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. "Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". – Toshkent, 2019.
2. Baratov Sh.R. "Maktab psixologik xizmati". – Toshkent: "O‘qituvchi", 2004.
3. G‘oziyev E.G‘. "Umumiy psixologiya". – Toshkent, 2002.
4. Umarov B.M. "O‘smir psixologiyasi". – Toshkent, 2008.
5. Xalilova N.I. "Pedagogik psixologiya". – Toshkent, 2011.